

FEDERÁLNÍ  
MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ  
K č.j. : 011.638/86-ZPO

Příloha II

~~T A J N Ě~~

Výtisk č. : 31

Počet listů: 19

V y s t o u p e n í  
ministra zahraničních věcí SSSR E.A. ŠEVARDNAZĚHO  
Varšava 19. března 1986

---

Vážení kolegové,  
drazí přátelé!

Srdečné přijetí, kterého se nám dostalo od polských soudruhů vyvolává pocit upřímné vděčnosti.

Našemu setkání prospívá i sama doba jeho konání. Zcela nedávno během práce XXVII. sjezdu KSSS se uskutečnily rozhovory nejvyšších státních a stranických činitelů našich stran. Výměna názorů, k níž došlo v Moskvě, má zásadní význam. Nový vývoj dostala praxe soudružského dialogu mezi nejvyššími představiteli bratrských států. Zdokonaluje se mechanismus koordinace našeho společného úsilí, vypracování strategie a společných postupů v současné situaci.

V této souvislosti chtěl bych pohovořit o obrovském významu, který mají sjezdy bratrských stran. Každý z nich je dějinnou událostí nejen v životě konkrétní socialistické země, ale celého našeho i světového společenství.

Takové je politické měřítko sjezdů bratrských stran Rumunska, Maďarska a Kuby, které se již konaly. Jsme přesvědčeni, že takový je pro rozvoj světového systému

mě snažil přesvědčit např. kancléř Kohl. Neměl ale co odpovédět na moji poznámku, že jeho vláda velmi efektivně kontroluje soukromý byznys, když jde o exportní dodávky Sovětskému svazu. Jde tedy o progresivní technologii, jejíž předávání SSSR Američané západoněmecké straně zakazují.

Ve snaze ospravedlnit pokračování práce na programu hvězdných válek Američané a jejich spojenci operují nyní též o tom, že pro upevnění strategické stability je prý nutné najít novou formuli vzájemných vztahů mezi různými druhy zbraní. Na to klademe vstřícnou otázku: a copak snižující se parita nezajišťuje mezinárodní stabilitu? Když se uznává rozhodující význam parity, proč tedy hledat nějakou novou formuli? Vždyť jsou možné dva stavy: buď parita anebo něčí převaha. A upevňovat strategickou stabilitu je možné jednoduchým způsobem - cestou snižování úrovně vojenské konfrontace v podmínkách udržování parity.

Jak sami vidíte, soudruzi, Američané a jejich spojenci nemají příliš silnou argumentaci. Je v ní možné snadno najít velké mezery, tak velké, že přes ně vystupuje koncepce "vojenské převahy", kterou od sebe veřejně odhánějí.

Několik slov o jednání o jaderných a kosmických zbraních.

Zásadní analýza výsledků 4. kola, jak je Vám známo, je dána ve vystoupení s. M. Gorbačova na XXVII. sjezdu naší strany.

O detailech jednání v Ženevě vedoucí sovětské delegace velvyslanec Karpov informoval náměstky ministrů zahraničních věcí na poradě v Budapešti.

Tady bych chtěl obrátit Vaši pozornost na jeden, ale zato velice příznačný aspekt průběhu těchto jednání.

Američané vehementně šíří verze, že prý na jednání v Ženevě naše delegace vykládá svůj postoj podstatně tvrději, než je tato pozice prezentována v našich veřejných vystoupeních. Tomu tak vůbec není. Na ženevských

jednáních zaujímáme pružnou pozici, hledáme cesty k dohodám, navrhujeme varianty a kompromisy.

To se týká dokonce našeho postoje v otázce úderných kosmických zbraní. Dokonce tady jsme připraveni jít na počáteční opatření dílčí povahy, která by v budoucnu vedla k dalekosáhlejšímu řešení.

Např. berouc v úvahu vyjádření prezidenta Reagana, že program SOI prý v žádném případě není vypočítán na vývoj úderných zbraní v kosmu, nabídli jsme Američanům posoudit v první řadě otázku zákazu úderných zbraní umístěných v kosmu. Odpovědí bylo kategorické odmítnutí.

Nabídli jsme rovněž domluvit se o zákazu protidružicových prostředků. Jako odpovědi se nám dostalo nejenom odmítnutí, ale cynického výroku o tom, že americká strana prý musí mít k dispozici prostředky, které by byly hrozbou pro sovětské družice, protože sovětské družice by mohly ohrozit bezpečnost USA.

Pod stejnou záminkou omlítá americká strana posoudit otázku o zárukách bezpečnosti družic a o jejich imunitě.

Takový způsob chování našich partnerů nelze posuzovat jinak, než jako snahu vyhnout se jakýmkoli rozhodnutím majícím sebemenší význam pro odvrácení horečného zbrojení v kosmu.

Zkrátka, jak jste jistě zpozorovali, složitostí v sovětsko-amerických vztazích neubývá. Podle našich představ postupy administrativy jsou určovány nyní tím, že chápe, že nastal čas rozhodnutí, na jejichž přijetí není připravena. Odtud pramení její nervozita, provokační výpady, záblesky antisocialistické rétoriky, prostě provokační činy.

Otázka setkání na nejvyšší úrovni nyní se stala středem boje o mnoha polohách. Naše pozice ohledně tohoto setkání byla vyložena s. Gorbačovem na sjezdu naší strany. Deba jeho konání se odvozuje od připravenosti americké strany řešit v praxi nazrálé otázky jaderného odzbrojení.

Ve Washingtonu si uvědomují, že na pozadí významných sovětských iniciativ odmítnutí USA učinit alespoň jeden krok kupředu na cestě k likvidaci jaderných zbraní může podkopat pozici současné administrativy. Logika vývoje dialogu a událostí je vůbec taková, že nyní nezbývá nic jiného, než učinit praktické kroky v oblasti bezpečnosti. Ale to je v rozporu se snahami militaristických kruhů. Mají přímo mystický strach z prvního kroku snižování jaderných zbraní. Stoupenci "strategické obrany" si nyní už nejsou jisti, že se jim podaří uchránit své dítě. V každém případě se obávají, že nebudou moci rozvinout své "výzkumné práce" v takovém měřítku, jak to vyžaduje program "hvězdných válek".

Nyní přejdu k evropským záležitostem tak, jak na ně pohlížíme.

Jsem přesvědčen, že se nerozcházíme v hodnocení toho, jak se vyvíjí situace na evropském kontinentě. Pro nás představuje prvořadý zájem. Zde je hlavní pole činnosti našeho svazku.

Jaký je principiální kurs evropské politiky SSSR? Jak řekl s. M. Gorbačov v politické zprávě ÚV na sjezdu, jsme pro to "uchovat nashromážděný kapitál a jít dál: od prvopočáteční ke stabilnější fázi uvolnění, ke zralému uvolnění a potom k vytvoření spolehlivé bezpečnosti na základě helsinského procesu a radikálního snížení jaderných a konvenčních zbraní".

Od doby posledního zasedání našeho výboru ministrů, a tím spíše od setkání vedoucích představitelů našich zemí v Sofii, možnosti pro dosažení tohoto cíle jsou řádově výše, dostaly novou kvalitu.

Poprvé se před Evropou otevřela reálná perspektiva úplného zbavení se jaderných zbraní, zbavení se osudu dějiště jaderného konfliktu, který byl pro ni připraven globální strategií USA. Už jenom toto má socialismus právo považovat za svou historickou zásluhu.

Ale realitou je i to, že současně vzrůstá odpor vůči linii socialistických zemí orientované na snížení úrovně vojenské konfrontace a k rozhodnému ozdravení situace v Evropě. Takže v určitém smyslu se nám neulevilo. Pravděpodobně jste se, soudruzi, již s touto realitou setkali a pocítili ji.

Mluvil jsem již o zvýšeném odporu Západu vůči našemu návrhu na likvidaci amerických a sovětských raket středního doletu v evropském pásmu.

Samozřejmě, že zdaleka ne všichni v západní Evropě pociťují "znepokojení" tím, že jejich bezpečnost utrpí, když americké rakety zmizí z evropské půdy a Anglie a Francie zastaví zvyšování svého jaderného potenciálu. Znepokojena je ta část vládnoucích kruhů zemí NATO, která se pevně připoutala k militaristickým plánům a imperiálním ambicím Washingtonu, k zájmům vlastního vojensko-průmyslového komplexu. Avšak v daném okamžiku máme co do činění s tvrdší společnou pozicí zemí NATO, s okázalou demonstrací tzv. "atlantické solidarity".

Ale i vlastní postupy Evropanů nás nutí být ve střehu. Ve vládních kruzích řady zemí NATO, stejně jako v řídicích orgánech tohoto bloku je pěstována myšlenka tzv. "evropské obranné iniciativy", tedy vytváření protiraketové obrany západní Evropy. V případě uskutečnění měly by tyto plány ty nejhorší důsledky. Chci bych na to upozornit naše bratrské socialistické země.

Tváří v tvář americkému nátlaku a občas i otovčenskému diktátu, západní Evropa hledá východisko především cestami dalšího rozvoje a prohlubování integrace. Je třeba přiznat, že nehladě na střetávání zájmů, známé rozpory a značné uřenice, daří se jí prosazovat tento proces, proces integrace.

Nelze toto nebrat v úvahu tím spíše, že západoevropská integrace nejenže působí na formování celkové situace na kontinentě, ale i v celé řadě postojů stále

hmataelněji ovlivňuje vztahy mezi socialistickými a kapitalistickými státy Evropy. Je zřejmé, že je i z naší strany zapotřebí maximální koordinace v jednání se západní Evropou: i ve všeobecných otázkách, jako jsou např. navázání přímých styků mezi RVHP a EHS, i ve vztazích s hlavními západoevropskými zeměmi - v politické, ekonomické či v jiných oblastech.

Vzhledem k významu, který má pro naši zemi situace v západní Evropě, mělo by smysl zavést do praxe pravidelnou výměnu názorů na pracovní úrovni. Např. jako přípravu k řádným zasedáním výboru ministrů zahraničních věcí. To by mohlo být užitečné.

Politika spojeneckých socialistických států byla a zůstává jednou z nejdůležitějších pák působení na formování celkového evropského politického ovzduší. Ať už výkyvy tohoto ovzduší jsou jakékoli, právě socialistické země, jejich politika, vystupují jako stabilizující faktor v Evropě. Díky politice socialistických zemí právě na evropském kontinentě - patrně více než kdekoli jinde ve světě - nazrávají objektivní předpoklady cílevědomého boje za vytvoření základů systému bezpečnosti ve vojenské, politické, ekonomické a humanitární oblasti.

Myslím, že v tomto směru bude působit i společná výzva k evropským státům, USA a Kanadě připravená bratrskými zeměmi v otázce vytvoření bezjaderných pásem v Evropě.

Chtěl by se krátce dotknout otázek helsinského procesu. Nejenom proto, že sofijské zasedání PPV nám to uložilo. Především proto, že pro naši politiku v evropském směru má helsinský proces zásadní význam. Jeho podstata je vyjádřena v hodnocení Závěrečného aktu, které je dáno v prohlášení s. M. Gorbačova z 15. ledna t.r. jako "konkrétního a hmatatelného příkladu nového myšlení a politické psychologie v přístupu k problémům míru, spolupráce a mezinárodní důvěry".

Na pořadu dne již prakticky stojí příprava nadcházejícího řádného setkání zástupců signatářských států KBSE ve Vídni na podzim t.r.

Celoevropský proces se zrodil z iniciativy socialistických zemí, což musíme mít na paměti. Za svou životaschopnost vděčí právě socialistickým zemím. Samozřejmě, že není špatné, že na Západě mluví o své oddanosti cílům a ustanovením Závěrečného aktu. Ale dobře víme, že pod rouškou podobných prohlášení se pokouší vměšovat se do vnitřních záležitostí socialistických zemí, diskreditovat socialistické zřízení, naše přesvědčení a ideály. Takovým pokusům budeme i v budoucnu klást odpor.

Setkání ve Vídni. Setkání může být výraznou a velice důležitou událostí v celoevropském procesu. Je třeba velmi pečlivě a důkladně se na ně připravit. Zřejmě bude zapotřebí zvláštního setkání a možná, že ne jedno, našich náměstků s cílem vypracování a dohodnutí společných postupů a taktické linie.

Ale již nyní, podle nás, bude správné, jestliže se naše země jako první oficiálně vyjádří pro to, aby setkání ve Vídni bylo zahájeno, jak to včera navrhoval s. Orzechowski, na úrovni ministrů zahraničních věcí.

Dalo by se uvažovat o následujících elementech - uvádím je v předběžném pořadí k posouzení - našeho postoje.

Vypracovat naši vlastní variantu doplněného mandátu pro stockholmskou konferenci s tím, aby v centru její práce pro další etapu byly otázky odzbrojení v Evropě.

Konkrétně by bylo možné navrhnout a komplexně posoudit situaci v oblasti konvenčních zbraní v Evropě, avšak v kontextu snižování úrovně jaderné konfrontace. Společně hledat takové řešení, které by odstranilo vzájemné podezírání a znepokojení. V této oblasti na nás čeka velká a titěrná práce, abychom sami určili postoj socialistických zemí.

Stálo by zato, aby o principiálních postojích v tomto směru bylo učiněno prohlášení ještě před vídeňským setkáním a nezávisle na průběhu stockholmské konference - např. na nejbližší poradě PPV.

To ale neznamená, že náš zájem na dosažení pozitivních dohod ve Stockholmu a na jednání SOSV se snižuje. Na těchto fórech zastávají naše země aktivní a konstruktivní postoje. Avšak jsme nuceni konstatovat, že i na stockholmské konferenci a na vídeňských jednáních se v poslední době znovu projevuje celkové ztvrzení postoje Západu. Za těchto podmínek by iniciativní přístup k otázce celého komplexu konvenčních zbraní v Evropě ještě více upevnil pozice socialistických zemí.

Myslím si, že pro vídeňské setkání by bylo zapotřebí připravit významné iniciativy týkající se celého okruhu otázek tzv. druhého koše Závěrečného aktu. Zřejmě v každé z našich zemí se promýšlejí možnosti takové iniciativy. Bylo by dobré toto udělat na kolektivním základě, důkladně propracovat obsah i formu našich návrhů.

Je nám principiálně jasná nutnost ofenzivní linie v otázce lidských práv a humanitární spolupráce. Je třeba v ní pokračovat a rozvinout ji ve Vídni.

Tyto úvahy ale nevyčerpávají úkoly naší práce v evropském směru. Srovnání našich hodnocení a závěrů, kolektivní výměna názorů nám umožní upřesnit a vyjasnit řadu jiných otázek a nastínit nové.

Dotknu se, soudruzi, velmi krátce některých regionálních problémů. V maximální míře a pružně budeme informovat bratrské země o situaci v konfliktních bodech planety a o úsilí SSSR urovnat existující krize a předcházet novým ohniskům napětí.

Co bych v této souvislosti chtěl zdůraznit?



Každý ze stávajících konfliktů je živěn imperialismem. Je nebezpečí, že každý se může kdykoli prudce zkomplikovat. Proto je jasné, jak je nutné aktivní úsilí všech socialistických zemí orientované na kladení odporu imperialistickému vměšování, jak je důležitá jejich celková solidarita.

Při analýze tendencí a rozporů soudobého světa XXVII. sjezd KSSS zdůraznil rostoucí váhu hnutí nezájímavých, věnoval velkou pozornost mezinárodní ekonomické bezpečnosti a problémům zadluženosti rozvojových zemí. Závažnost této sféry je více než jasná. I zde, jak se zdá, je zapotřebí zvýšit společnou aktivitu, pracovat s větší dynamikou a cílevědomostí. Něco jsme už udělali, ale stále to nestačí.

Chtěl bych Vás důvěrně informovat o průběhu jednání o urovnání situace v Afghánistánu.

Minulý týden byl v Kábulu osobní zástupce generálního tajemníka OSN Cordobes.

Afghánská strana ve snaze dostat kupředu jednání o urovnání udělala nový a podle našeho mínění velice důležitý krok: předala Cordobesovi návrh dokumentu o vzájemné vazbě, v němž jsou uvedeny konkrétní termíny odchodu sovětských vojsk za podmínky, že bude zastaveno a zaručeno neobnovení vnějšího vměšování se do záležitostí Afghánistánu. Samozřejmě, že tento dokument byl s námi projednán. Sám fakt předání tohoto dokumentu charakterizoval Cordobes jako důležitý posun vstříc pákistánské straně.

Záleží tedy na Pákistánu a na jeho vstřícných krocích. A samozřejmě na Američanech.

Soudruzi !

Všichni máme pocit velkého uspokojení nad tím, že za poslední rok politická spolupráce členských zemí VS dosáhla nové úrovně. Naším společným aktivem je vytýčení širokého společného zahraničně politického programu na zasedání PPV v Sofii. Jsou to také iniciativy NDR a ČSSR

na vytvoření pásma bez chemických zbraní ve střední Evropě; deklarace BLR a RSR o vytvoření pásma bez chemických zbraní na Balkáně; návrhy PLR, MLR a jiných spojeneckých států ve prospěch upevnování míru, rozvoje mezinárodní spolupráce - a to jsou jenom některé příklady.

Zlepšuje se a stává se pružnější koordinace práce po linii našich ministerstev. Naše spolupráce vždy stála na zásadním, soudružském základě. A přesto je třeba přiznat, že máme tady ještě nemalé rezervy. Vycházejme z toho, že nemáme zapovězená a tajná témata na našich konzultacích a to na všech úrovních. Stanovme si jako pravidlo: méně formalismu, více bezprostředních soudružských styků.

Doufáme, že skupina pro vzájemnou aktuální informaci, a dohodli jsme se, že přijmeme rozhodnutí o jejím vytvoření, umožní každé naší zemi závčas se podělit o užitečné aktuální poznatky, bude napomáhat pružnějšímu a přesnějšímu reagování na události mezinárodního života.

My všichni bezpodmínečně chápeme, že složitost a aktuálnost zahraničně politických úkolů, které před námi stojí naléhavě vyžaduje další upevnování jednoty a semknutosti našich řad. To je první a nejspolehlivější záruka dalších úspěchů v boji za zabezpečení příznivých vnějších podmínek pro socialistickou výstavbu v našich zemích.

Sovětskí komunisté jsou přesvědčeni, že sjezdy bratrských stran, které se budou konat v nejbližší době, obohatí naše společné zkušenosti, budou novým přínosem k upevnování pozic socialismu a posílení míru.

Děkuji Vám za pozornost.

socialismu význam nadcházejících sjezdů bratrských stran Československa, Polska, Bulharska, NDR, Mongolska, Laosu a Vietnamu, které se uskuteční v blízké budoucnosti.

V SSSR se hodně očekává od těchto fór, jsou posuzovány jako faktory urychlení našeho společného pohybu vpřed.

V tomto znamení se uskutečnil i XXVII. sjezd naší strany. Označení "novátorský", "přelomný" co nejpřesněji odrážejí jeho duch a zaměření. Politická zpráva s. M. Gorbačova sjezdu, na sjezdu přijaté programové dokumenty určily strategii vnitřní a zahraniční politiky KSSS a sovětského státu na mnoho let dopředu.

Vy víte, jak ostrá byla kritika příčin a faktorů, které vyvolávaly potíže a negativní procesy v sociálním a ekonomickém rozvoji země v 70. a počátkem 80. let. Avšak při vši ostrosti kritické analýzy hlavním pro sjezd byl mohutný konstruktivní element ve vypracování koncepce urychlení rozvoje země, její praktické realizaci.

V roce 2000 se objem výroby SSSR zdvojnásobí. Byl vytýčen úkol spojit poznatky vědeckotechnické revoluce s přednostmi socialistického systému hospodaření. Byla přijata řada rozhodnutí týkajících se zdokonalování plánování, investiční politiky, stimulování vysoce efektivní práce a tvůrčí iniciativy mas.

Novátorský charakter sjezdu se široce projevil i v analýze mezinárodní situace. Nástroji nového myšlení byly odhaleny základní rozpory a tendence současného světa. Jejich hluboká marxisticko-leninská analýza umožnila vyvodit principiálně významné teoretické a praktické závěry.

Zahraniční politika, která se formuje na základě potřeb vnitřní politiky, musí zabezpečit národu možnost pracovat v podmínkách trvalého míru a svobody.

Reality jaderného věku jsou takové, že vylučují možnost zajištění bezpečnosti pouze vojenskotechnickými prostředky. Je to úkol politický, který může být řešen pouze politickými prostředky.

Nejdůležitější význam má závěr sjezdu o tom, že na mezinárodním poli vznikly objektivní podmínky, ve kterých zápas mezi socialismem a kapitalismem může probíhat pouze a výlučně formou mírového soutěžení a mírového soupeření.

Mír, to je nejvyšší třídní zájem socialismu, který vyvěrá z jeho samotné podstaty a cílů.

Celistvá koncepce, vytvoření komplexního systému mezinárodní bezpečnosti, která je rozpracovaná v politické zprávě, je praktickým návodem k nastolení mírového soužití jako nejvyššího univerzálního principu mezistátních vztahů. Na principiálních základech tohoto systému se mohou utvářet vztahy ve vojenské, politické, ekonomické a humanitární oblasti.

Pro nás je obzvláště drahá myšlenka neoddělitelnosti demokratických procesů v naší společnosti od rozšiřování a prohlubování demokratizace mezistátních vztahů.

V první řadě - demokratizace v rámci socialistického společenství. Základní komponenty tohoto trendu se, podle nás, mají projevovat v širokém a pružném vzájemném informování, v zásadních konzultacích při vypracování dohodnutých řešení, vysoké aktivitě každé země při realizaci společného kursu a jistě i v odpovědnosti našich států za stav společenství.

Zahraničně politická stanoviska bratrských zemí, která jsou vypracovávána kolektivně, vytvářejí obraz o socialismu, který je ve vědomí celého lidstva a v první řadě našich vlastních národů spojován s mírem. To vyvolává jistotu, že v procesu pohybu směrem k upevnování všeobecné bezpečnosti budou řešeny rovněž specifické problémy, které znepokojují obyvatelstvo našich zemí.

Tuto myšlenku je třeba dát do vlastnictví celé naší veřejnosti, každého občana. Pouze v tomto případě můžeme počítat se skutečně všelidovou pozitivní podporou našich národů.

Na sjezdu jsme se zvláštním uspokojením konstatovali, že po dubnovém plénu ÚV naší strany se začaly projevovat ve vztazích se zeměmi socialistického společenství nové pozitivní kvality. Naše strana hodlá všemožně podporovat orientaci na uctivý vztah ke zkušenostem a úspěchům každé bratrské strany a země, prohlubovat praxi pružné soudružské výměny názorů na celý komplex socialistické výstavby, obohacovat obsah styků mezi stranami a státy na všech úrovních.

XXVII. sjezd KSSS vyvolal v zemi zvláštní aktivitu a elán. Lidé přijali za své rozhodnutí sjezdu. Pro každého komunistu, pro každého pracujícího člověka tkví životní krédo ve slovech s. M. Gorbačova: "Nejdůležitější je nyní přeměnit energii záměrů v energii konkrétních činů."

Myslím, soudruzi, že budete se mnou souhlasit, že etapa, do níž nyní socialistické země nastoupily, se diametrálně liší od předchozí situace.

Budeme-li mluvit sebekriticky, je třeba přiznat, že za poslední léta v množství problémů a starostí, iniciativ a činů - zkrátka za velmi vysoké aktivity v mezinárodních vztazích - ne vždy se dařilo donést k nejširším masám jasné vidění hlavního cíle socialistických zemí, zásadních ukazatelů, hlavního historického poslání socialismu. Když mluvíme pravdu, i vžitá koncepce tzv. stejné odpovědnosti je do určité míry výčitkou i vůči nám. Vždyť nemůže být rovnosti mezi socialismem a kapitalismem v tom, co se týká obrany míru a zajištění bezpečnosti národů. A když se nás snaží postavit do stejné roviny s někým, je to pro nás znepokojující signál. To znamená, že je toho hodně, co jsme nepropracovali do konce.

Naše víra v realitu bezjaderného plánu je založena na přesvědčení, že vojenskostrategickou paritu můžeme udržet za jakéhokoli vývoje situace. Toto má zásadní význam.

Cesta ke zbavování Země od jaderných zbraní asi bude dlouhá a velice těžká, ale máme sebekázeň, trpělivost, politickou vůli a energii, abychom tuto cestu prošli do konce.

Nyní se nacházíme na jejím samém počátku.

I když dnes hlavní západní oponenti jsou nerozumně hluší k našim návrhům, doufáme, že dříve či později politický realismus bude diktovat vyváženější a pružnější přístupy.

Víme, že naše myšlenky a činy znějí unisono s většinou lidstva. Dnes vidíme, že program vytyčený XXVII. sjezdem včetně konkrétního plánu jaderného odzbrojení po etapách se stává materiální silou, vytváří novou psychologickou atmosféru a politickou situaci.

Ve svém vystoupení na XXVII. sjezdu jsem říkal a chtěl bych to zde opakovat: myšlenky obsažené v prohlášení s. M. Gorbačova vznikaly v soudružském dialogu sovětského vedení s nejvyššími představiteli bratrských států, vyjadřují dohodnutý názor našeho společenství. Jsme inspirováni tím, že tento radikální a současně realistický program, plně odpovídající duchu pražské deklarace, prohlášení sofijského zasedání PPV, je přijímán účastnickými státy VS jako hlavní společný směr zahraničně politické činnosti.

V této souvislosti bych chtěl zdůraznit rostoucí význam politické spolupráce mezi státy našeho svazku. Tato stránka činnosti VS měla vždycky základní význam a co nejtěsněji byla spojena s jeho funkcí obranného štítu bratrského společenství, garanta naší společné bezpečnosti. Tak tomu bude i v budoucnu. Současně, jak se zdá, v nynějších konkrétních podmínkách, bychom měli obrátit pozornost na zdokonalování forem a metod naší politické spolupráce,

Dnes socialismus znovu vysoko zdvihá vlajku své mírotvorné mise, která je pro něj přirozená a organická vzhledem k jeho povaze. V tom je historický význam koncepce bezjaderného světa, světa bez chemických zbraní, v tom je význam základů vytvoření komplexního systému mezinárodní bezpečnosti, které jsou vytyčeny v prohlášení s.M.Gorbačova z 15. ledna a v politické zprávě XXVII. sjezdu naší strany.

Socialismus má k dispozici celistvý, realistický, a v praxi uskutečnitelný program, program zásadní přestavby mezinárodních vztahů, který jde o mnoho dále, než řešení vojenskopolitických problémů. Rozhodně se rozchází s filosofií takového uspořádání světa, které se udržuje silou a zastrašováním.

Socialistická velmoc, která má mohutný jaderný potenciál, prohlašuje, že je připravena se jej vzdát. To není fráze, to není póza, to není gesto, ale hluboce promyšlené rozhodnutí, které je přijato s plným vědomím odpovědnosti, kterou máme za osud míru a socialismu.

My říkáme: mír odpovídá nejvyšším třídním zájmům socialismu, mír, je jeho hlavní cíl. Jestliže mluvíme o novém politickém myšlení, je to právě ono, které je jeho konkrétním vyjádřením zakotveným v celé struktuře a obsahu práce XXVII. sjezdu a přenesené jím do sféry zahraničně politické praxe Sovětského svazu.

Ode dneška a na mnoho let dopředu centrálním směrem zahraniční politiky SSSR se stává boj za realizaci programu likvidace jaderných a všech jiných druhů zbraní hromadného ničení, odvrácení vojenské hrozby, který byl vytyčen generálním tajemníkem ÚV KSSS.

Vedeme rozhovor v kruhu našich stejně smýšlejících druhů a spojenců. Je to čestný, otevřený, důvěrný rozhovor. Se vši upřímností chci říci: ani v den přijetí tohoto nejednoduchého přelomného rozhodnutí, ani v předcházejících měsících nabílekou prací spojenou s objasňováním našich návrhů jsme neměli žádně iluze o počáteční reakci Západu.

dávat jí větší dynamiku, zvyšovat efektivnost naší společné práce. Dá se říci, že to je imperativ dneška. Vyplývá z reality dneška a ze základního závěru, že skutečná bezpečnost v jaderném věku a ve světě bez jaderných zbraní, závěru, který je založen na realitě a k němuž nakonec dospějeme, může být zajištěna pouze a výlučně politickými prostředky. Za těchto podmínek naše politická součinnost v rámci VS více než kdykoli předtím se stává faktorem upevňování mezinárodní bezpečnosti.

Všichni víme, že i ty nejlepší myšlenky ne vždy znamenají dobrou politiku. Abychom převedli iniciativu do kategorie politiky, je třeba jí "dodat kola" a vybavit ji motorem praktické realizace.

Bereme to na vědomí, když zahajujeme boj za prosazování koncepce bezjaderného světa.

Přitom je nutno stále vycházet z toho, že se boj vede pro dosažení konkrétního praktického cíle - likvidace jaderných a chemických zbraní proto, aby se zabránilo horečnému zbrojení v kosmu, proto, aby se přešlo k nevojenským způsobům zajištění bezpečnosti.

Zdalo by se, že je to očividná věc, ale pro nás v naší praktické politice je velice důležité stanovit, jak budeme postupovat. Řekněme akcentovat práci se světovou veřejností se záměrem ji zaktivizovat a přes ni působit na postoje vlád. Boj za světové veřejné mínění, za um a srdce lidí se nyní dostává do popředí naší politiky.

Současně je třeba klást důraz na dialog s vládami západních zemí, a nejen západních.

Podle našeho mínění důležitým úkolem nyní je operativně a pružně odhalovat protiargumenty Západu. V některých případech to vyžaduje výběr příslušných důvodů a důkazů, v jiných případech dodatečně propracovat postoje, zpřesnit formulace, projevit taktickou pružnost.

Pokusím se to ilustrovat.



Řekněme, že Američané nyní předvádějí scény nespo-  
kojenosti nad tím, že v kontextu řešení problémů jaderných  
raket středního doletu vytyčujeme otázku nepředávání jader-  
ných zbraní např. Anglii. Ale vždyť smlouva SALT-2, kterou  
americká strana zatím formálně dodržuje, obsahuje ustanovení  
o jejím neobcházení, což právě znamená zákaz takových  
postupů, to jest zákaz předávání jaderných zbraní.

Bez tohoto ustanovení vymezení limitu pro jaderné  
síly stran nemá smysl. Představme si hypotetickou situaci.  
Naše vztahy např. s Čínou se zlepšují a my jí předáváme  
několik stovek současných strategických raket. Jak by se  
na to dívali Američané? Myslím, že přesně tak, jako my se  
díváme na předávání jejich jaderné výzbroje Anglii.

Nebo takový příklad.

Na Západě jsou rozhořčeni, že nastolujeme otázku  
o jaderné síle Anglie a Francie, o jejich kvantitativním,  
zdůrazňují kvantitativním, nezvyšování. Přitom základním  
argumentem je "nepatrnost" těchto sil. Avšak máš, když  
se ptáme, budou-li tyto síly stále nepatrné, jestliže  
Sovětský svaz a Spojené státy americké provedou snížení  
na 6.000 bojových náloží a Anglie i Francie zvýší svou  
jadernou výzbroj na 1.200 bojových hlavíc.

Navíc ani Anglie, ani Francie do nynější doby  
neučinily jasné prohlášení o tom, že budou připraveny  
plně likvidovat své jaderné zbraně. Současně v Londýně  
i v Paříži s velkým nadšením dělají vlastní grafiky  
likvidace sovětských jaderných sil.

O něco složitější je otázka konvenčních zbraní.  
Jistě, bude zapotřebí detailnějšího kolektivního rozpraco-  
vání této otázky v rámci naší koncepce bezjaderného světa.  
Avšak i zde státy NATO podvádějí s kartami a pokračují  
ve hře na výmysly o tom, že Východ údajně má obrovskou  
převahu nad Západem. Ve skutečnosti je tomu úplně jinak.  
Ale bohužel odhalit lživost podobných tvrzení se nám zatím  
nepodařilo, nenaučili jsme se tomu.

S čím spekulují naši protivníci? Vytvářejí a oživují dojem, že prý socialistické země čekají pouze na ten okamžik, kdy přestane jaderné zdržování, aby se zmocnily západní Evropy. Dochází přímo k frašce: NSR, která má obrovskou armádu a nejmodernější výzbroje, vystupuje v úloze jakéhosi sirotka, který se nejvíce ze všech bojí, že ho rozmačkají sovětské tanky. A právě co se týče tanků a letadel, máme s NATO v Evropě plnou paritu.

Naše státy, naše národy jako nikdo jiný utrpěly ve válce a mají právo žádat spolehlivé záruky, že v budoucnu nemusí mít obavy ani z nejaderné války.

Je třeba říci, že naše návrhy postavily Západ do nepohodlné polohy. Avšak tam nyní používají takového triku: každý se schovává za záda druhého. Ve skutečnosti se ukazuje, že jsou připraveni mluvit jenom o jedné jediné otázce - o raketách středního doletu, ale s takovými výhradami a omezeními, že se vytváří dojem, že vůbec nechtějí tyto rakety odstranit.

Právě v otázce jaderných raket středního doletu se rýsuje vcelku velice nehezka úloha některých západoevropských činitelů.

S přihlédnutím k tomu by bylo asi správné prudce zaktivizovat naši společnou práci s nimi, prosazovat, aby zaujímali mnohem jasnější, realističtější postoje v otázkách vzájemného odzbrojení.

Aby naše úsilí bylo v tomto směru efektivnější, je nutno, podle nás, zakázat vzájemný pružný systém výměny informací a pracovních konzultací.

Jak se nám zdá, je důležité pokračovat v udržování otázky o jaderných výbuších v aktivním politickém záběru. Američané se teď nebijí čím bránit. Zaskočili sami sebe. Je pravda, že pózu zatím udržují a dělají, že je jim lhostejné, jak vypadají v očích světového veřejného mínění.

Asi si pamatujete, v jaké společnosti se ocitli v OSN při projednávání rezolucí požadujících zastavit zkoušky jaderných zbraní. Ve třech případech s nimi bylo Anglie